

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS C017-2
Челик

Овај програм рада усвојен је на седници Комисије која је одржана у периоду од 20. јуна 2016. године до 30. јуна 2016. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници која је одржана 23. септембра 2016. године.

Увод

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде), које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела.

На основу члана 78 и 79 Статута Института и тачке 4 *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, Комисија за стандарде KS C017-2, *Челик*, припрема стандарде из области облика и мера, техничких захтева за челик и челичне производе, црни и бели лим, челични лив, челик за армирање и преднапрезање бетона, ваљану и вучену челичну жицу и производе од жице, челични лим и траку за примену у електротехници, као и техничких захтева за сиво, темперовано, нодуларно и сирово ливено гвожђе и производе од ливеног гвожђа.

Комисија за стандарде KS C017-2, *Челик*, образована је решењем број 126/8-21-02/2010 од 24. децембра 2010. године. Комисији за стандарде KS C017-2, *Челик*, на основу одлуке Стручног савета бр. 133/11-20-02/2016 од 21. марта 2016. године, припојена је Комисија за стандарде KS C025, *Сиво, темперовано и нодуларно ливено гвожђе*. У складу са тачком 1 решења о образовању комисије за стандарде и сродне документе, област рада Комисије C017-2 јесте: стандардизација у области челика, врста челика, производа од челика, сивог, темперованог и нодуларног ливеног гвожђа. Комисија прати рад техничких комитета ISO/TC 17, *Челик*, ISO/TC 25, *Ливено и сирово гвожђе*, ISO/TC 5/SC 1, *Челичне цеви*, ISO/TC 5/SC 2, *Цеви од гвожђа и челика и метални фитинзи*, Међународне организације за стандардизацију (ISO) и техничких комитета ECISS/TC 100, *Опита издања*, ECISS/TC 103, *Конструкциони челици осим бетонских*, ECISS/TC 104, *Бетонски челик и челик за преднапрезање бетона*, ECISS/TC 105, *Челици за термичку обраду, легирани челици, челици за обраду на аутоматима и нерђајући челици*, ECISS/TC 106, *Ваљана жица и вучена жица*, ECISS/TC 107, *Челици за рад под притиском*, ECISS/TC 108, *Челични лим и челична трака за примену у електротехници*, ECISS/TC 109, *Пљоснати производи са превлаком и без превлаке који се користе за хладно обликовање*, ECISS/TC 110, *Челичне цеви и фитинзи од гвожђа и челика*, ECISS/TC 111, *Челични одливци и челични отковци*, CEN/TC 202, *Машине за ливење*, CEN/TC 344, *Челични непокретни системи за складиштење*, CEN/SS M18, *Производи од металне жице*, CEN/TC 190, *Ливарство*, CEN/TC 203, *Цеви од гвожђа и челика и метални фитинзи*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

1 Пословно окружење

1.1 Опис пословног окружења

У контексту намера Републике Србије да се што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног законодавства са европским, који се врши преузимањем директива Новог приступа ЕУ и усаглашавањем (хармонизовањем) српских стандарда са европским (EN), уз истовремено повлачење националних стандарда за исте предмете стандардизације, који су у супротности са европским стандардима.

Задатак Комисије за стандарде је да врши усаглашавање српских стандарда са европским, и то преузимањем европских стандарда као националних, а посебно европских стандарда који су у директној вези са имплементацијом директива Новог приступа. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских морају се повући сви национални стандарди који се односе на исте области стандардизације.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. релевантни органи државне и локалне управе;
2. универзитети;
3. произвођачи челика и челичних производа;
4. произвођачи сировина;
5. лабораторије за испитивање челика и челичних производа;
6. корисници услуга;
7. индустрија;
8. друге заинтересоване стране.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Према статистичким подацима индекса раста производње, у претходним годинама је највећи раст у односу на републички просек (међу осталим гранама) имала производња основних метала, захваљујући, углавном, рекордном расту производње гвожђа и челика. У 2012. години овде није забележен раст, али су га имале остале гране, и то знатно изнад индустријског просека.

У спољнотрговинској размени, гране Удружења за руднике метала, црну и обојену металургију у укупном извозу учествују са око 25 %, а у укупном увозу са око 10 %. Овом разменом остварују позитиван салдо. Неколико предузећа из овог удружења налази се међу првих 10 на листи извозника Републике Србије.

Од најважнијих капацитета који се недовољно користе наводимо: производња гвожђа и челика до 2 500 000 тона годишње, производња топловаљаних пљоснатих производа до 1 200 000 тона годишње, производња хладноваљаних пљоснатих производа до 600 000 тона годишње, производња белог лима до 200 000 тона годишње, вучене жице, производња бетонског челика око 250 000 тона (и до 500 000 тона годишње уз незнатна улагања), мрежа и носача преко 100 000 тона.

Према подацима Републичког завода за статистику за 2011. годину:

– извоз у милијардама динара (РСД) за гвожђе и челик, за период јануар–септембар 2011. године, износи 58,3, а за исти период 2012. године износи 27,7 (индекс 47,5). Увоз за исти период 2011. године износи 37,0, а за 2012. годину 40,5 (индекс 109,6). Удео у укупном извозу износи 9,1 % за 2011. годину, а 3,8 % за 2012. годину. Удео у укупном увозу износи 3,5 % за 2011. годину, а 3,3 % за 2012.

– индустријска производња по производима за 2011. годину: ливени производи од челика 7 322 тоне, хладнообликовани профили 2 278 тона, хладновучена жица 6 992 тоне, производња сировог гвожђа, челика и феролегура 5 621 204 тоне, пљоснати ваљани производи од челика 1 885 019 тона, производња сировог гвожђа, челика и феролегура износила је 5 621 204 тоне, остала примарна

прерада гвожђа и челика, производња феролегура износила је 1 172 тоне, ливење гвожђа износило је 47 676 тона, а сирово гвожђе у примарним облицима 1 197 693 тоне.

Стандарди из надлежности Комисије KS C017-2 користе се у пословном окружењу Србије. Стандарди, техничке спецификације и технички извештаји чине основу за производне и комерцијалне послове. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS C017-2 у релативно широкој употреби, неопходно је њихово редовно преиспитивање и одржавање. Сукцесивни развој нових или побољшање постојећих метода испитивања захтева додатно и континуирано праћење тржишта ради понуде одговарајућих савремених стандарда. Корисници објављених и будућих стандарда и сродних докумената које ће објавити Комисија KS C017-2 јесу индустрија, као и институти, универзитети, лабораторије за испитивање челика и челичних производа, акредитоване лабораторије, релевантна министарства које доносе прописе, итд. Комисија за стандарде KS C017-2 суочава се са све већом потражњом за међународним и европским стандардима у оквиру свог делокруга рада.

1.3 Захтеви тржишта

Основни правац рада Комисије за стандарде KS C017-2 јесте да прати тржишне трендове и да непрекидно ради на преиспитивању и одржавању, као и доношењу нових стандарда из свог делокруга рада.

1.4 Аспекти животне средине

Активности чије обављање утиче на животну средину обухватају све захтеве (сталне или привремене) којима се мењају и/или могу променити стања и услови у животној средини:

1. Код производње сировог гвожђа и челика (примарно или секундарно топлење), укључујући континуално ливење са капацитетом који прелази 2,5 t/h.

2. За прераду у црној металургији:

– топле ваљанице са капацитетом изнад 20 t/h сировог челика;

– ковачнице са аутоматским чекићима чија је енергија већа од 50 kJ по једном чекићу, код којих је употребљена топлотна снага већа од 20 MW.

– постројења за nanoшење металних заштитних слојева на металне површине помоћу топлених купки, са улазом који је већи од 2 t/h сировог материјала.

3. Ливнице црне металургије са производним капацитетом преко 20 t на дан.

Потребно је поштовати важеће прописе и друге захтеве повезане са препознатљивим аспектима заштите животне средине.

С обзиром на то да је у програму рада Комисије предвиђено и доношење националних стандарда који утврђују одређене параметре који се баве утицајима животне средине, доношење националних стандарда из ове области, као и примена стандарда, може за резултат имати повратни ефекат у односу на заштиту животне средине кроз рационализацију ових утицаја и средстава заштите.

2 Очекиване користи од рада Комисије

Стандарди донесени у оквиру Комисије KS C017-2 јесу термилошки стандарди, стандарди за техничке захтеве за испоруку челика и производа од челика, стандарди за облике и мере. Очекивани резултати рада Комисије су:

- усаглашавање националних стандарда са европским и међународним стандардима;
- подршка националном законодавству;

- олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају европске стандарде очекује се да се изврши рационализација средстава и материјала који се користе у овој области и да се истовремено испуне битни захтеви у погледу безбедности и сигурности производа, тако да производи израђени на тај начин буду на европском тржишту конкурентни у погледу квалитета.

Применом српских стандарда из ове области очекује се, такође, унапређење нивоа квалитета производа и услуга домаћих произвођача, као и проходност на европско тржиште, на којем до сада нису били у довољној мери присутни. Ово се односи и на земље региона у којима се очекује усвајање директива Новог приступа.

Тakoђе, примена ових стандарда обезбедиће здраву конкуренцију домаћих и страних фирми и на домаћем тржишту, што ће довести до уравнотежења цена, као и до односа цена–квалитет у корист купаца као крајњих корисника.

Све акредитоване лабораторије, као и оне у поступку акредитације за испитивање сировина и производа од гвожђа и челика, и све остале лабораторије за испитивање ливеног гвожђа на територији Републике Србије, у свом раду морају да користе националне, европске и међународне стандарде, што им Комисија KS C017-2 кроз свој рад омогућава.

3 Заинтересоване стране

Комисију за стандарде KS C017-2 чине експерти из асоцијације индустрије челика, индустрије, акредитованих лабораторија, института.

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз обезбеђење равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача, под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*.

4 Циљеви и стратегије за остваривање циљева Комисије

4.1 Дефинисани циљеви

1. Усвајање приоритетних стандарда из области челика на начин предвиђен *Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*.
2. Усаглашавање националних стандарда са европским, њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским.
3. Заступање националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију, путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

4.2 Стратегије за остваривање циљева

Остваривање циљева Комисије KS C017-2 заснива се на дефинисању приоритета рада Комисије, а то су преузимање и усвајање европских стандарда и праћење рада техничких комитета ECISS/TC 100, *Општа издања*, ECISS/TC 103, *Конструкциони челици осим бетонских*, ECISS/TC 104, *Бетонски челик и челик за преднапрезање бетона*, ECISS/TC 105, *Челици за термичку обраду, легирани челици, челици за обраду на аутоматима и нерђајући челици*, ECISS/TC 106, *Ваљана жица и*

вучена жица, ECISS/TC 107, Челици за рад под притиском, ECISS/TC 108, Челични лим и челична трака за примену у електротехници, ECISS/TC 109, Пљоснати производи са превлаком и без превлаке који се користе за хладно обликовање, ECISS/TC 110, Челичне цеви и фитинзи од гвожђа и челика, ECISS/TC 111, Челични одливци и челични отковци, CEN/TC 202, Машине за ливење, CEN/TC 344, Челични непокретни системи за складиштење, CEN/SS M18, Производи од металне жице, CEN/TC 190, Ливарство, CEN/TC 203, Цеви од гвожђа и челика и метални фитинзи, Европског комитета за стандардизацију (CEN). Када не постоје европски стандарди и сродни документи из области рада Комисије за стандарде, Комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената техничких комитета ISO/TC 17, Челик, ISO/TC 25, Ливено и сирово гвожђе, ISO/TC 5/SC1, Челичне цеви, ISO/TC 5/SC2, Цеви од гвожђа и челика и метални фитинзи.

Тенденција је превођење што већег броја стандарда на српски језик, при чему предност имају термилошки стандарди.

Највиши приоритет даје се стандардима под мандатом у оквиру Директиве за опрему под притиском 97/23/EC (PED) и Директиве за грађевинске производе 89/106/EEC (CPD).

У процесу имплементације стандарда неопходна је сарадња са Министарством за финансије и привреду и Министарством грађевинарства и урбанизма и међусобно усклађивање активности, као и преиспитивање и повлачење постојећих и доношење нових правилника који уређују ову област.

У току су активности на измени и допуни Правилника о техничким и другим захтевима за бетонски челик, као и на измени и допуни Правилника о техничким и другим захтевима за хладно обликоване заварене шупље профиле за челичне конструкције од нелегираних и финозрних челика – у Министарству грађевинарства и урбанизма.

Овај програм рада је отворен и може да се допуњује и ревидира према потребама рада Комисије.

5 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада Комисије за стандарде и Института.
- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда.
- Нередовно долажење чланова Комисије на седнице, што може довести до одступања од плана доношења стандарда.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедба у вези са нацртима српских стандарда који се стављају на јавну расправу.

6 План активности

Активности Комисије KS C017-2 у наредних пет година треба ускладити са годишњим плановима рада, при чему је потребно спровести и следеће:

- покренути усвајање најважнијих стандарда на српском језику који су већ усвојени методом проглашавања или прештампавања, као и пратити рад техничких комитета ECISS/TC 100, ECISS/TC 103, ECISS/TC 104, ECISS/TC 105, ECISS/TC 06, ECISS/TC 07, ECISS/TC 08, ECISS/TC 09, ECISS/TC 11, CEN/TC 02, CEN/TC 44, CEN/SS 18, CEN/TC 90, ISO/TC 5 и ISO/TC 7;

- наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и са преиспитивањем стандарда за следеће три године и, ако је потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације.

7 Корисни линкови за све наведене активности

Постојећи или будући чланови Комисије могу се информисати преко следећих линкова:

<http://www.iss.rs/>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=734439&title=Concrete%20reinforcing%20and%20prestressing%20steels>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=734438&title=Structural%20steels%20other%20than%20reinforcements>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6183&title=Foundry%20machinery>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=409522&title=Steel%20static%20storage%20systems>

http://www.iss.rs/standard/directive.php?directive_id=131

http://www.iss.rs/standard/directive.php?directive_id=52

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=46232

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/Standards.aspx?param=6171&title=Foundry%20technology>

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=47206